

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ»

Рік навчання **1**, семестр **2**
Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань
А Освіта
Спеціальність
А 4 Середня освіта
Предметна спеціальність
А 4.16 Захист України
Освітній рівень
магістр

Назва кафедри та викладач / викладачі

Кафедра практичної психології УДУ імені Михайла Драгоманова
Викладач: **Чанчиков Ілля Костянтинович**, доктор філософії (PhD), викладач кафедри практичної психології
Лінк на профіль викладача на сайті факультету: <https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps/chanchykov-illia-kostiantynovych>
E-mail: i.k.chanchykov@udu.edu.ua
Лінк на курс у MOODLE <https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=2699>

I. Основна мета/цілі навчання

Ознайомлення студентів з напрямками психологічної реабілітації та особливостями організації психологічної допомоги; методами і прийомами необхідними для вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; сприяти розвитку особистісних та професійних якостей майбутніх практичних психологів, їхньої подальшої самоосвіти.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл професійної підготовки

III. Обсяг навчальної дисципліни

	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Кількість кредитів	3 кредити	3 кредити
Загальна кількість годин	90	90
Лекційні заняття	16	6
Практичні заняття	8	4
Семінарські заняття	6	2
Самостійна робота	60	78

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-методичні основи психологічної реабілітації

Тема 1.1. Предмет, мета та завдання реабілітаційної психології

Предмет, мета та завдання реабілітаційної психології. Поняття „психологічна реабілітація”. Специфіка реабілітаційної допомоги у практичній діяльності психолога. Поняття „самореабілітація” та її значення для діяльності практичного психолога. Умови та прийоми здійснення самореабілітації.

Тема 1.2. Кризові стани та деструктивна життєва організація як предмет психологічної реабілітації

Поняття „психологічна криза”, „кризовий період”, „кризовий стан”, „кризова життєва ситуація”. Стадії та типи кризи. Чинники виникнення кризового стану. Типи ставлення до кризової ситуації. Поняття „деструктивна життєва організація”. Чинники виникнення деструктивної життєвої організації. Рівні деструктивної життєвої організації та її наслідки.

Тема 1.3. Особливості реабілітаційної допомоги клієнту у стані гострого горя та втрати

Поняття „горе”, стадії горя, стан гострого горя. Основні чинники виникнення стану гострого горя. Типи переживання горя. Техніки допомоги. Можливості психологічної реабілітації клієнтів у стані гострого горя. Допомога особам, які втратили близьких. Втрата кінцівок та інше каліцтво. Невизначена втрата. Робота психолога з постраждалими

Тема 1.4. Особливості реабілітаційної допомоги клієнту у стані стресу, тривоги, страху та паніки під час війни

Поняття стресу, стресорів. Причини та види стресів. Травма та посттравматичний стресовий розлад. Вплив травми на мислення, емоції та поведінку. Поширені симптоми ПТСР. Основні психотерапевтичні методи лікування ПТСР (КПТ, терапія з фокусом на травмі, десенсибілізація та опрацювання рухами очей (EMDR). Міфи про ПТСР.

Паніка, передумови виникнення, види. Як правильно долати паніку. Страх, причини виникнення, форми страху, подолання. Тривога, способи подолання. Методи заспокоєння.

Тема 1.5. Особливості реабілітаційної допомоги сім'ям військовослужбовців

Функціонуванням сімей, в яких воює чоловік (батько, син). Взаємини дружини та чоловіка, що перебуває в зоні бойових дій. Особливості спілкування чоловіка та сім'ї: дружини, дітей під час перебування у відпустці.

Підвищення стресостійкості родин військовослужбовців. Техніки зниження стресу членів родин військовослужбовців, ветеранів та внутрішньо-переміщених осіб.

Тема 1.6. Психосоціальна реабілітація постраждалих від війни

Формування нової ідентичності після травматичного досвіду. Методи відновлення емоційних ресурсів через арт-терапію, тілесно-орієнтовані практики, медитацію. Психоедукація як інструмент підвищення стійкості. Соціальна інтеграція постраждалих, побудова підтримуючих спільнот.

Тілесні техніки, такі як сканування тіла (body scan) для визначення зон напруження. Інші техніки: техніки релаксації; масажні техніки; тактильно-комунікативні техніки; рухові (локомоторні) техніки, а також вправи на заземлення.

Тема 1.7. Особливості психологічної реабілітації негативних наслідків розлучення

Сім'я як системна функціональна одиниця. Чинники непорозумінь у сім'ї та їх наслідки. Психологічна характеристика розлученої сім'ї. Переживання втрати при розлученні. Вплив факту розлучення на кожного члена сім'ї. Можливості психологічної реабілітації наслідків розлучення. Сімейна кризова терапія.

Тема 1.8. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насильства

Поняття „насильство”, його види, причини та наслідки. Психологія осіб, що зазнали насильства. Виявлення та діагностування дітей, що постраждали від сексуального насильства. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від фізичного насильства. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від психологічного насильства. Особливості реабілітаційної допомоги потерпілим від сексуального насильства.

Модуль 2. Профілактика та психологічна реабілітація деструктивної життєвої організації

Тема 2.1. Особливості психологічної реабілітаційної допомоги підліткам з суїцидальною поведінкою.

Соціально-демографічні особливості суїцидальної поведінки. Психологічний контекст суїцидальної поведінки. Особистісні передумови суїцидальної поведінки. Ознаки наявності суїцидального наміру. Психодіагностика схильності до суїцидальної поведінки. Профілактика і корекція суїцидальних намірів. Особливості реабілітаційної допомоги підліткам, що знаходяться у стані суїцидального розладу.

Тема 2.2. Профілактика та особливості психологічної реабілітації адиктивної поведінки

Поняття „адикція” та „адиктивна поведінка”. Причини виникнення адиктивної поведінки. Поняття „співузалежнення”. Вплив психоактивних речовин на організм людини. Прийоми та засоби реабілітації тютюно- та алкозалежних. Наркотична залежність та можливості її психологічної реабілітації

Тема 2.3. Профілактика та особливості психологічної реабілітації негативних наслідків ранніх статевих стосунків

Робота у підгрупах – розбір та аналіз випадків запитів підлітків стосовно негативних наслідків статевих стосунків. Дискусія – аналіз існуючих міфів стосовно статевого життя, вагітності та венеричних захворювань.

Детальні теми лекційних і семінарських занять, питання до іспиту тощо містяться у курсі у Moodle:
<https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=2699>

V. Результати навчання

- ПРН 4. Планувати і здійснювати освітній процес з урахуванням вікових й індивідуальних особливостей здобувачів освіти; використовувати інструменти забезпечення інклюзивного навчання в освітньому процесі
- ПРН 5. Застосовувати механізми реалізації суб’єкт-суб’єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти
- ПРН 7. Визначати потреби особистого професійного розвитку, планувати власний професійний розвиток, самостійно вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ПРН 8. Інтегрувати інновації у власну педагогічну практику
- ПРН 11. Використовувати психологічні та комунікативні стратегії у роботі з ветеранами війни, демобілізованими особами та членами їх сімей, членів сімей загиблих (померлих)
- ПРН 12. Уміння вдосконалювати та розробляти нові методики для роботи з ветеранами війни та демобілізованими особами
- ПРН 13. Сприяти ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) вирішенню питань професійної адаптації, психологічної допомоги, ветеранського спорту, медичної реабілітації
- ПРН 14. Створювати умови для збереження психоемоційного здоров’я здобувачів освіти; підтримувати особисте фізичне та психоемоційне здоров’я під час професійної діяльності

VI. Порядок та критерії оцінювання

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, практичні кейси.

Форма підсумкового контролю: залік

Методи підсумкового контролю: заліковий тест для заочної форми навчання

Навчальна дисципліна завершується заліком. Максимальна кількість балів, яку здобувачі можуть набрати упродовж семестру - 100. Залік виставляється за сумою набраних балів та виконаних залікових завдань.

Розрахунок рейтингових балів за видами контролю (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Виконання завдань до семінарських занять (практичні кейси та відповіді на теоретичні питання)	5	7	35
2.	Виконання індивідуального завдання	15	1	15
3.	Модульні контрольні роботи з курсу	25	2	50
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролів (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Виконання завдань до семінарських занять (практичні кейси та відповіді на теоретичні питання)	10	3	30
2	Виконання індивідуального завдання	20	1	20
3	Модульні контрольні роботи з курсу	25	2	50
Підсумковий рейтинговий бал				100

**Здобувачам можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студенти мають представити сертифікат учасника/учасниці і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, ґрамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика освітнього компонента ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова та зазначені у відповідних нормативних документах та положеннях, з якими можна ознайомитися на сайті університету.

Здобувач освіти повинен вчасно приходити на заняття. У випадку пропуску 2 чи більше семінарських занять без поважної причини, які не були попередньо відпрацьовані, його/її підсумкова оцінка буде знижена; здобувач освіти повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю; здобувач освіти має активно працювати на практичних заняттях; здобувач освіти повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими здобувачами освіти, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях; здобувач освіти може відпрацювати будь-яке пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю. Заборонено користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання контрольних письмових завдань. Проте користування зазначеними гаджетами під час практичних, індивідуальних та семінарських завдань дозволяється. У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного, модульного чи підсумкового контролю здобувач освіти отримає «0» балів; здобувач освіти повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес у ЗВО.

Оцінювання (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, самостійна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Білінов О.А. Соціально-психологічні основи реабілітації в соціальній роботі : практикум. К. : НАУ, 2013. 80 с.
 2. Джудіт Герман. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів, 2015. 416с.
 3. Климчук В. О. Посттравматичне зростання та як йому можна сприяти у психотерапії. *Наука і освіта*. 2016. № 5. С. 46–52.
 4. Митник О.Я. Психологічне консультування: навчально-методичний посібник / О.Я. Митник, І.В.Томаржевська. К: Видавничий Дім «Слово», 2016. 128с.
-

-
5. Митник О.Я. Психологічне консультування: навчально-методичний посібник / О.Я. Митник, І.В.Томаржевська. К: Видавничий Дім «Слово», 2016. 128с.
 6. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
 7. Федоришин Г.М. Психологія коучингу: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2018. 95 с.
 8. Митник О., **Чанчиков І.**, Семенюк Д. Ментальне благополуччя ветеранів війни: сучасні теоретичні моделі та напрями дослідження. *ГАБІТУС*. 2025. № 74. С. 376.
 9. Митник О., **Чанчиков І.** Вплив адаптивного навчання на розвиток життєстійкості студентів в умовах воєнного часу. *ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ПРОСТІР*. 2024. Т. 2, № 7 (2). С. 81–90. URL: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.7\(2\)/2.2024.22](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.7(2)/2.2024.22) (дата звернення: 29.01.2026).
 10. Губарєва Д., **Чанчиков І.**, Предко В. Модель готовності психологів до корекційно-відновлювальної роботи з дітьми, які постраждали від війни: систематичний огляд. *ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ПРОСТІР*. 2025. Т. 2, № 9 (2). С. 17–25. URL: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.9\(2\)/2.2025.02](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.9(2)/2.2025.02) (дата звернення: 28.01.2026).
 11. **Чанчиков І.К.** Залежність рівня життєстійкості від віку та статі особистості. *ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ПРОСТІР*. 2023. № 3 (2). С. 123–132. URL: [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.3\(2\).2022.14](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.3(2).2022.14) (дата звернення: 29.01.2026).

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології протокол №1_ від 27 серпня 2026_р.